

Rådgiver for Open Access ved UiT, Jan Erik Frantsvåg, er bekymret for tidsplanen i Plan S langs to akser. Foto: UiT

Jeg er bekymret for (tids)Plan S

Open Access. Sik Plan S har vært presentert så langt kommer den både for raskt og for sent. Trolig er en vei til å redusere gapet å vente med å innføre en del av de strengere tekniske kravene til senere, og innføre dem trinnvis, skriver Jan Erik Frantsvåg.

OA-RÅDGIVER

JANERIK FRANTSVÅG

UIT NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

PUBLISERT SØNDAG 10. MARS 2019 - 20:05 SIST OPPDATERT SØNDAG 10. MARS 2019 - 20:52

Jeg er i Khrono 7. mars sitert på at jeg er noe skeptisk til tidsplanen for

Plan S. (<https://khrono.no/frantsvag-open-access-plan-s/svensker-trekker-plan-s-stotte/266263>) Det er korrekt, men det er begrenset hva man får sagt i en travel telefonsamtale mens man er på reise. Jeg vil derfor gjerne utdype hva min skepsis består i.

Jeg er bekymret langs to akser.

Den ene er at gjennomføringen av Plan S ikke er (rask) nok til at Norge når sine mål om 100 prosent Open Access til «**alle norske vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler [...] innen 2024**» (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-mal-og-retningslinjer-for-åpen-tilgang-til-vitenskapelige-artikler/id2567591/>).

Forskningsrådet har, etter det jeg forstår, bestemt at Plan S for deres del skal gjelde alle utlysninger fra og med 1. januar 2020. Det vil si at tildelinger med Plan S-krav neppe vil foreligge før senhøstes 2020, og at forskningen starter i 2021. Det skulle tilsi at de første artikler med Plan S-krav kan bli klare for innsending til tidsskrift tidligst sent 2021, trolig ikke i noe volum før i 2022.

Og med den tid en artikkel tar fra innsending til publisering er det ikke trolig at det blir særlig volum i publiseringen basert på Plan S-krav fra Forskningsrådet før i 2023. Samtidig vil eldre tildelinger uten Plan S-krav fortsatt publisere. Det er med andre ord grunn til å tro at ikke engang Forskningsråds-finansierte artikler vil være 100 prosent Open Access fra og med 2024, selv om man vil være godt i gang.

Jeg forutsetter at man ikke tenker å gjøre det til forfatterens ansvar å sikre hvorvidt tidsskrift/vitenarkiver som er tenkt benyttet,

Jan Erik Frantsvåg

Rådgiver OA, UiT Norges arktiske universitet

Forskningsrådet (og EU) utgjør ikke all offentlig finansiering av forskning. Hvordan skal målet om 100 prosent åpen publisering i 2024 nås om ikke flere raskt iverksetter Plan S eller lignende krav? Når må den nasjonale OA-policyen begynne å stille Plan S-krav?

I dette perspektivet fremstår den svenske betenkeligheten med å gå inn i Plan S for fullt, som underlig. Sverige har, så langt jeg vet, et mål om at alt skal være åpent tilgjengelig i 2025 – å gå inn i Plan S er omtrent det eneste som kan sannsynliggjøre at målet nås.

Min andre bekymring er at de strenge kravene som er skissert i **implementeringsplanen for Plan S** (https://khrono.no/files/2019/03/10/271118_cOAlitionS_Guidance.pdf) vil gjøre det umulig å være klar til 1.

januar 2020. Jeg forutsetter at man ikke tenker å gjøre det til forfatterens ansvar å sikre hvorvidt tidsskrift/vitenarkiver som er tenkt benyttet, tilfredsstillere Plan S-kravene – det må foreligge solide informasjonsinfrastrukturer som gir denne informasjonen på en lett tilgjengelig måte, for Norges del koblet med NSDs kanalregister. Og dette er ikke gjort over natten – jeg ser ikke for meg at de drøye ni måneder som er

Khrono

igjen til fristen, holder.

Vi får ikke den endelige versjonen av implementeringsplanen før ultimo april, så vidt jeg kan forstå. Flere av kravene må konkretiseres, f.eks. kravene til mulige fulltekstformater og arkiveringstjenester. Så må noen få i oppdrag å sertifisere hvilke formater og tjenester som tilfredsstill disse kravene. Når det er gjort, må de utgivere som finner at de ikke tilfredsstill kravene, velge «riktige» formater og tjenester, og implementere dem – før de kan henvende seg til DOAJ og be om at tidsskriftene blir sertifisert som Plan S-kompatible.

Ingen av disse stegene er gjort på en-to-tre. Det er selvfølgelig ikke slik at alle nesten 13 000 tidsskrift som i dag er i DOAJ, kommer til å be om slik sertifisering omgående, de fleste kan leve godt uten dette så lenge deres nasjonale finansører ikke går inn i cOAlition S – men alle internasjonale tidsskrift som ønsker manus som har Plan S-krav på seg, og nasjonale tidsskrift i f.eks. Norge, må gjennom dette. DOAJ vil neppe ha kapasitet til å gjøre jobben i løpet av noen få måneder, selv om cOAlition S tilfører DOAJ midler – det tar tid å skape kompetent kapasitet. Og før man går til DOAJ, er det altså en del steg man skal gjennom. Betenkelig nok er det de kommersielle utgiverne som er best rustet til å komme gjennom dette raskt, (se Frantsvåg, J.E.; Strømme, T.E. **Few Open Access Journals are Plan S Compliant.** (<https://www.preprints.org/manuscript/201901.0165/v3>)Preprints 2019)

Med andre ord: Sik Plan S har vært presentert så langt kommer den både for raskt og for sent. Trolig er en vei til å redusere gapet å vente med å innføre en del av de strengere tekniske kravene til senere, og innføre dem trinnvis.

Vil du holde deg oppdatert på nyheter fra universitets- og høyskolesektoren? Meld deg på gratis nyhetsbrev fra Khrono: